Didactiek voor een meertalig publiek

Riet Vanhoutte
Odisee-hogeschool Brussel

É ØÈÕ¶‹ ’ πÈØÌ söö¤ØÈ¶ΩÙÇöÕ\ ’´ØÈs ¤Ì.
x ÙÈØ¶ΩÙ· ‹ÕÙ•ØÈ·đ·ą

1) Je ervaart dat taal een drempel kan om succesvol te zijn bij het uitvoeren van een opdracht.

2) Je kent de drie pijlers van taalontwikkelend lesgeven en begrijpt de mogelijkheden die deze pijlers jou bieden als docent om de taal én het leren van de studenten te versterken om zo hun kans op studiesucces te verhogen.

3) Je kan uit de tool ‘Didactiek voor een meertalig publiek’ (= principes van taalontwikkelend lesgeven) een focus kiezen voor de eigen lespraktijk.

IMPACT?

VANUIT DEZE ERVARING FOCUS JE IN JE LESPRAKTIJK OP DEZE INTERVENTIE EN JE VERFIJNT DE INTERVENTIE TOT JE ER (ON)BEWUST BEKWAAM IN BENT.

Programma

· \ Ns\ *4i · đ· ą

Taal

ontwikkelend

lesgeven

werkt!

Taal ?

‘Zij bespreekt de materie.’

1. Wie en wat? _____
2. Waarom? _____
3. Wanneer? _____

Jouw eindzin?

Tip: Begin met ‘wanneer’.

_____

_____

_____

קטטש לשל רל נקפ לפצ קל נטק נשפק

קטטש לסדפ רלכטך פמלא ש נתצ נשפצ

שת נכטפצטש

hypothese
arbitrair
effectief
relevant
integraal
significant
consensus
alternatief
associatie
component
equivalent
relatief
marginaal
autonoom
conservatief
context
flexibel
homogeen
legitiem
plausibel
verifiëren

DAT

eten en drinken, het geld, het konijn, de auto

CAT

schooltaal

effectief - significant - alternatief - equivalent - homogeen →

Vakjargon

spijsverteringsstelsel / de 3 P's / standplaatsgebondenheid / the gerund / core-stability / herstelgericht werken / abiotische factoren / persuasief / congruentie / heilsgeschiedenis / viscositeit / inverteerbare functies / vaste activa

over taalgericht vakonderwijs

Woordenschat

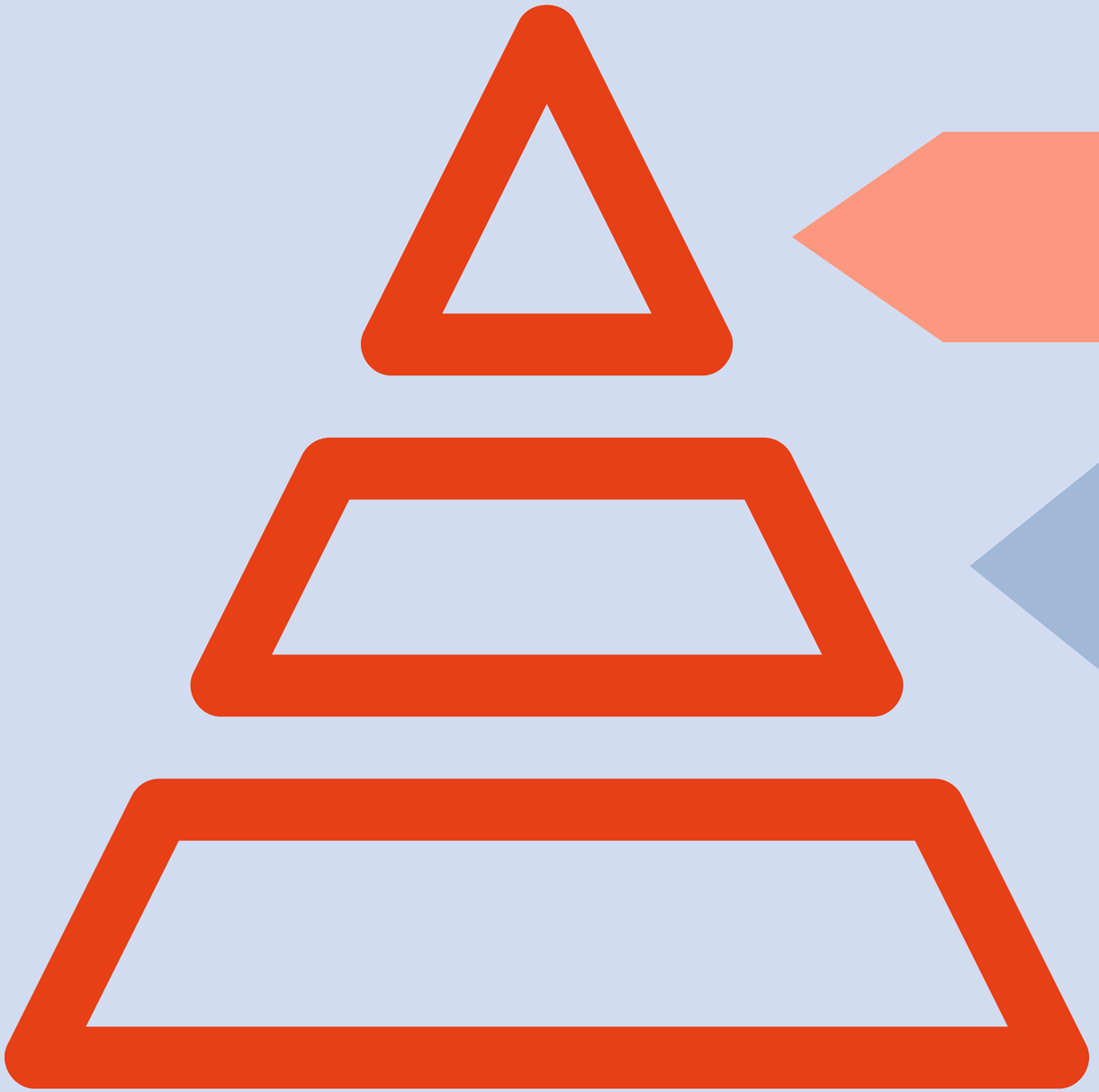

domeinspecifieke taal,
minder frequent

schooltaal,
meer schrijftaal

dagelijkse taal,
vaak spreektaal

🗣️ קטטא לפ֗ נטטכ לקטט

כ֗טט רשל וֹתצקה ׳ פ֗כ֗ | | כ פ֗אלה לפ֗ פ֗קפ
לפ֗ שטצ: פקל נ נלתשל נאלהשא ילס לפ֗
נהכ֗צ שט קבצשט י לכפה י שלשלק פקל נ
לפ֗אלת רכ֗לאטקכ֗טט ר: |ש פקל נאטכ לפ֗
אלת רקטאפ֗ללשבשלקטאל י נ |כ֗לאאלס
אטכ רתשלקטאל י פקל נ טכ֗א |ל צתת לפ֗
יבא ילס כשלקל נאלס לפ֗

📘 schooltaal & vaktaal

“Wanneer een consument onvoldoende eigen middelen heeft om een aankoop te financieren, kan hij een krediet aangaan bij een financiële instelling. Dit betekent dat een bepaald bedrag ter beschikking wordt gesteld, dat binnen een afgesproken termijn moet worden terugbetaald. Voor het gebruik van dit kapitaal betaalt de kredietnemer een vergoeding in de vorm van interest.”

“De belangrijkste oorzaak van een onbegrijpelijke uitleg is de moeilijkheid om je voor te stellen hoe het is voor iemand anders om niet te weten wat jij welweet.”

Steven Pinker, The Sense of Style

Mevrouw, Mijnheer,

Wij moeten u melden dat wij heel dringend reloeten moeten verbatten. Die zullen beginnen op maandag 5 oktober om 9 uur en normaal gesproken klaar zijn op woensdag 7 oktober rond 16 uur. Dit heeft tot gevolg dat de pinoot naar de stollangen asgenaat moet worden. Wij vragen u dan ook uw fieber vanaf zondagavond of zeker vanaf maandagochtend op het zirkje te zetten. Wij verontschuldigen ons voor de problemen die deze situatie veroorzaakt.

Mevrouw, Mijnheer,

Wij moeten u melden dat wij heel dringend **rioleringswerken** moeten **uitvoeren**. Die zullen beginnen op maandag 5 oktober om 9 uur en normaal gesproken klaar zijn op woensdag 7 oktober rond 16 uur. Dit heeft tot gevolg dat de **oprijlaan** naar de **garageruimte opengebroken** moet worden. Wij vragen u dan ook uw **auto** vanaf zondagavond of zeker vanaf maandagochtend op het **pleintje** te zetten. Wij verontschuldigen ons voor de problemen die deze situatie veroorzaakt.

sØÕÌÙ ØÕÕØ’ π Ø’ ÙØÕÌÙ• ØπÈ¢Ê

Achtergrond

Wie zich in een nieuwe taal uit de slag wil trekken, moet over een ruime woordenschat beschikken. Een lezer moet ongeveer 95% van de woorden in een authentieke tekst kennen om tot tekstbegrip te kunnen komen[3] . Omgerekend in aantal woorden betekent dat zo’n 5000 lexicale items. Voor anderstalige jongeren, die zich voorbereiden op een schoolloopbaan in deze nieuwe taal, volstaat dit aantal niet. Zij hebben ook nog enkele honderden school- en vaktaalwoorden nodig.
Het is, niet in het minst voor laaggeletterde jongeren, onbegonnen werk om op korte tijd zoveel woorden te leren. Wel is het haalbaar om een brede, stevig verankerde basiswoordenschat te verwerven. Dit faciliteert het latere woordleren en kan via expliciete, weldoordachte en rijke woordenschatinstructie gestimuleerd worden.

Casteleyn, J; Trioen, M. (UAntwerpen, 2018)
& Mondria, J.-A. (2006).

nuance

De Singapore-test

4ðÊØÈø’ Ø’ Ù!

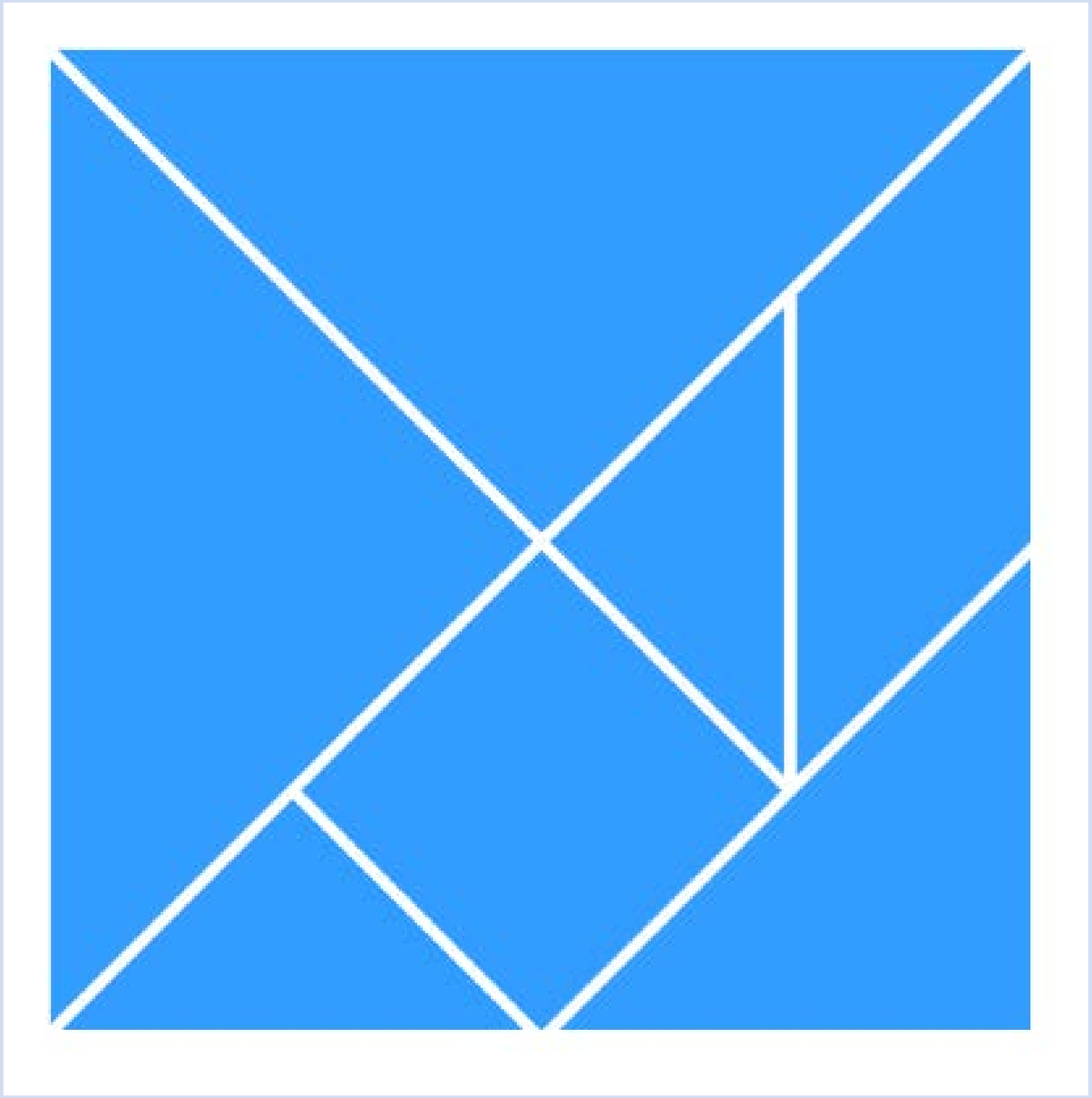

Twee rollen

Instructeur

- Bestudeer je figuur.
- Geef instructies aan de uitvoerder om de figuur te vormen.
- Je mag enkel woorden gebruiken die de stukken en de positie bepalen.

Uitvoerder

- Maak de figuur volgens de aanwijzingen van de instructeur.
- Je werkt in stilte - je spreekt niet!

Je mag elkaars werk niet zien!

product

Ê È¢ ¶ØÌ

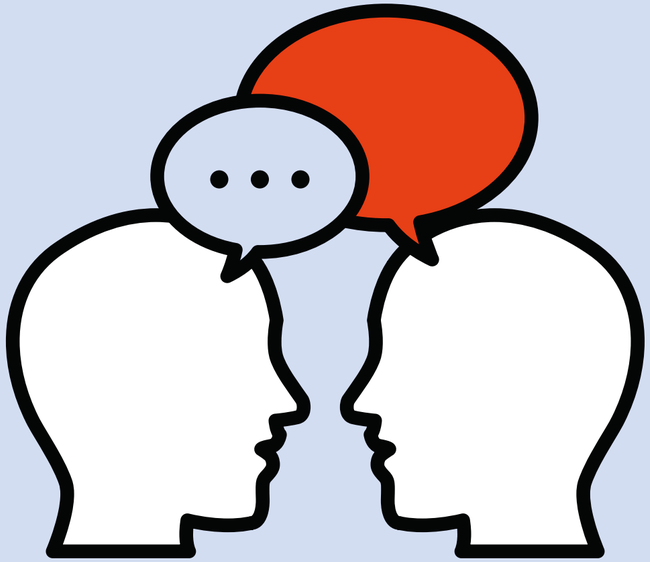

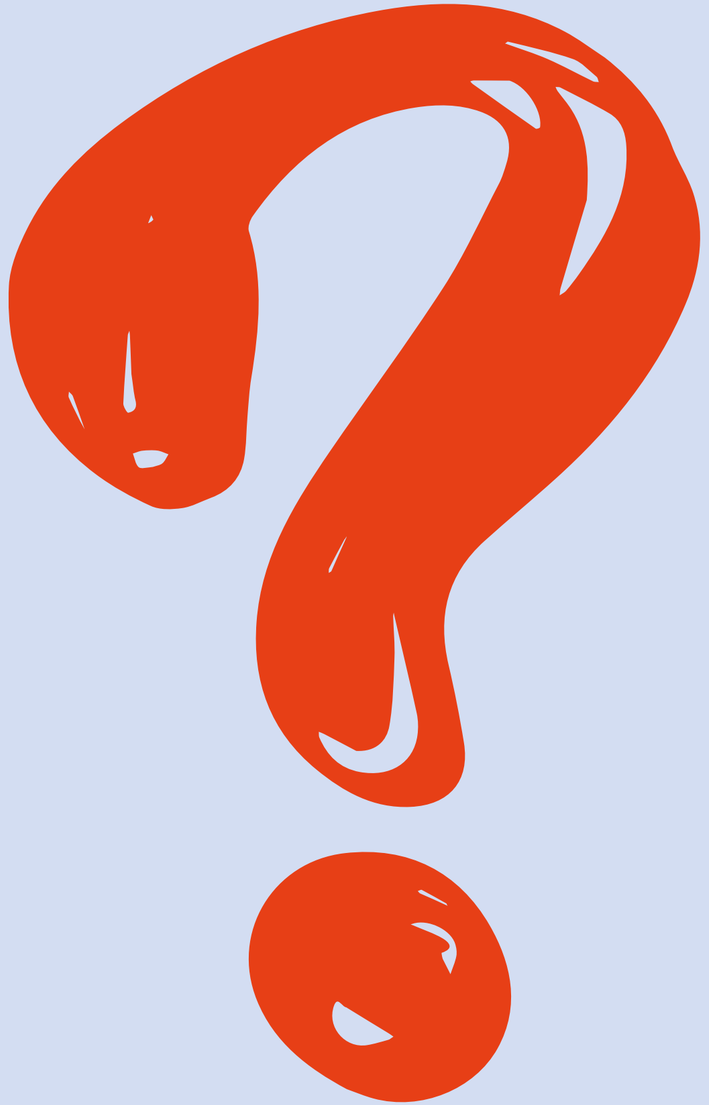

Begrijpelijke taal?

Communicatie is begrijpelijk wanneer de woorden, de zinnen, de structuur en de lay-out zo helder zijn:

- dat lezers gemakkelijk vinden wat ze nodig hebben,
- dat ze begrijpen wat ze vinden en
- dat ze die informatie kunnen gebruiken.

PLAIN Plain Language Association International

ontwikkelend?

Wat is TOL of TaalOntwikkelend Lesgeven?

"Taalontwikkelend onderwijs is een manier van lesgeven
waarin elke docent - ook de niet-taaldocent -
nadrukkelijk een rol speelt
in het stimuleren en begeleiden
van het proces van taalontwikkeling van studenten."

Wilma van der Westen

Bram De Smet

Spreekt thuis tussentaal/dialect, op school Nederlands

Leeftijd:
18 jaar

Opleidingscontext:
6e jaar Elektromechanische Technieken (dubbele finaliteit)

Taal thuis:
Tussentaal met dialectinvloeden (bv. West-Vlaams gekleurd)

Taal op school:
Nederlands

Interesses:
Techniek, auto's, sport, met vrienden afspreken

Kenmerken:
Bram is een sociaal ingestelde jongen die graag praktisch werkt. Hij begrijpt Nederlands goed, maar vindt vaktaal en abstracte uitleg soms moeilijk. Hij leert graag door te doen en heeft baat bij concrete voorbeelden, visuals en duidelijke structuur.

Elif Yilmaz

Spreekt Nederlands en een andere taal

Leeftijd:
19 jaar

Opleidingscontext:
Bachelor Toegepaste Economische Wetenschappen (1e jaar)

Taal thuis:
Nederlands en Turks

Taal op school:
Nederlands

Interesses:
Economie, reizen, mode, sociale media

Kenmerken:
Elif schakelt moeiteloos tussen twee talen. Ze heeft een goede kennis van het Nederlands, maar denkt vaak in het Turks. Ze waardeert duidelijke structuur, visuele ondersteuning en samenvattingen van belangrijke begrippen.

Youssouf Diop

Spreekt thuis geen Nederlands, wel op school

Leeftijd:
17 jaar

Opleidingscontext:
6e jaar Economie – Wiskunde (ASO)

Taal thuis:
Frans (en Wolof)

Taal op school:
Nederlands

Interesses:
Voetbal, technologie, ondernemen

Kenmerken:
Youssouf leert hard en is gemotiveerd. Zijn Nederlands is goed, maar vaktaal en abstracte begrippen kosten hem extra moeite. Hij heeft nood aan herhaling, taalsteun en tijd om te verwerken.

3 pijlers

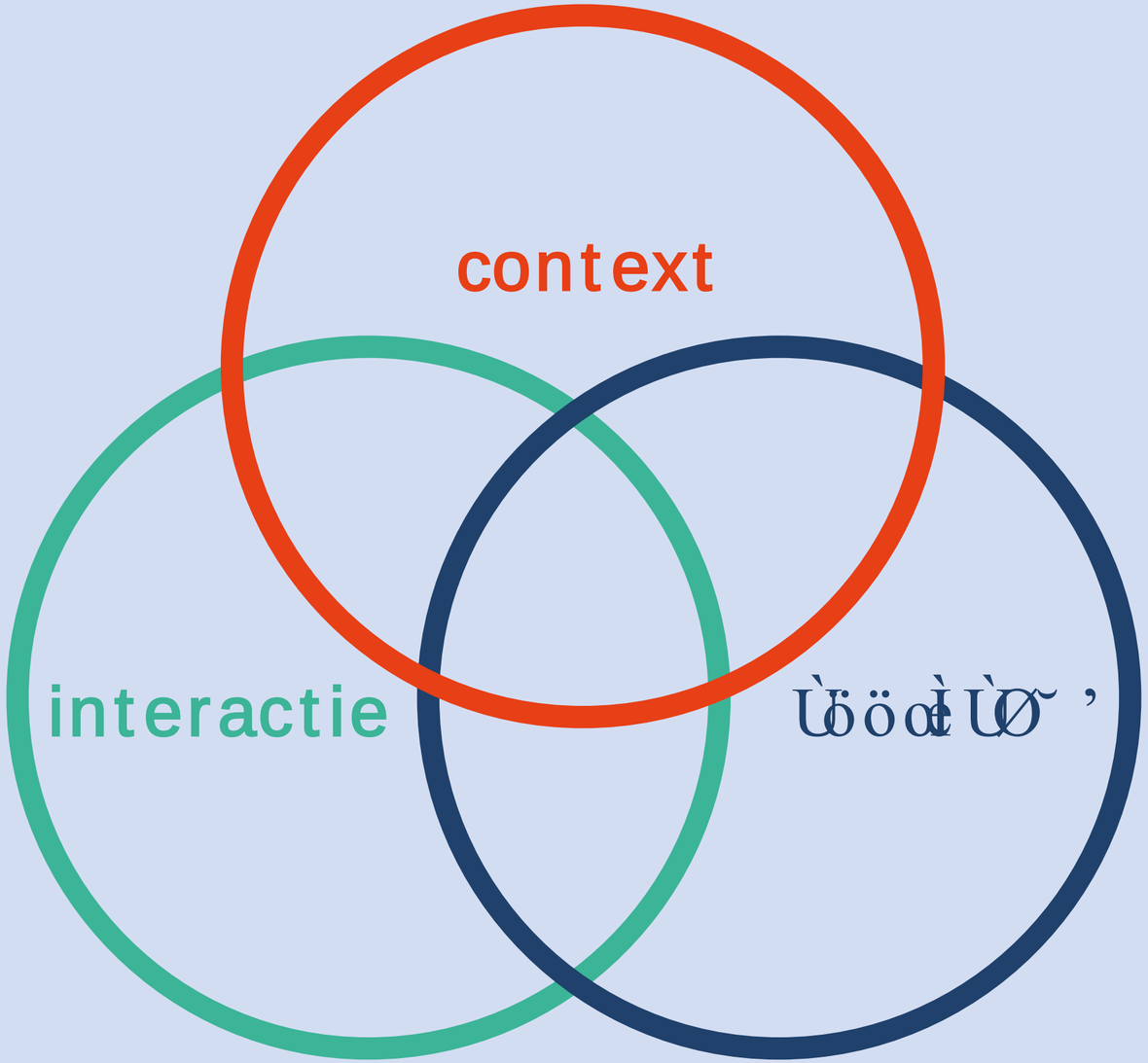

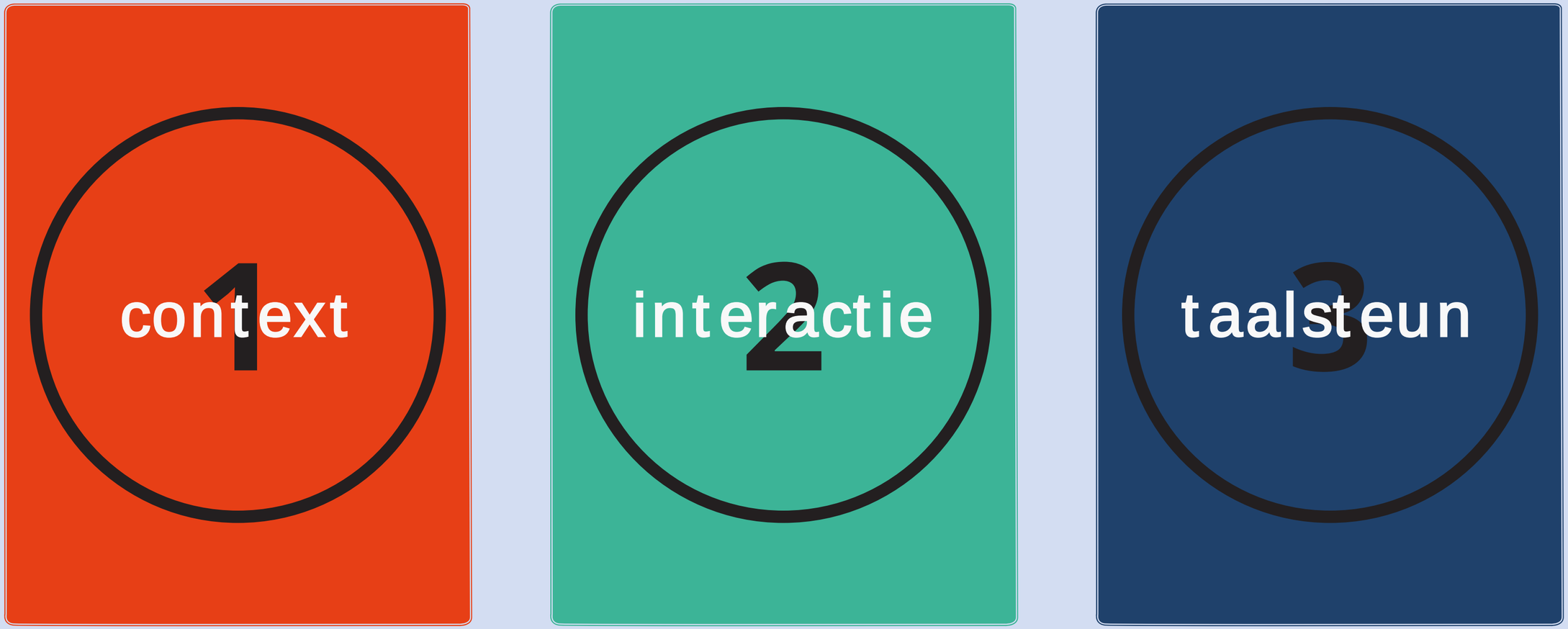

doel: integratie van vakinhoud en taal

1 kernvraag:

Schep jij als docent de gepaste context voor de nieuwe leerstof die je aanbrengt?

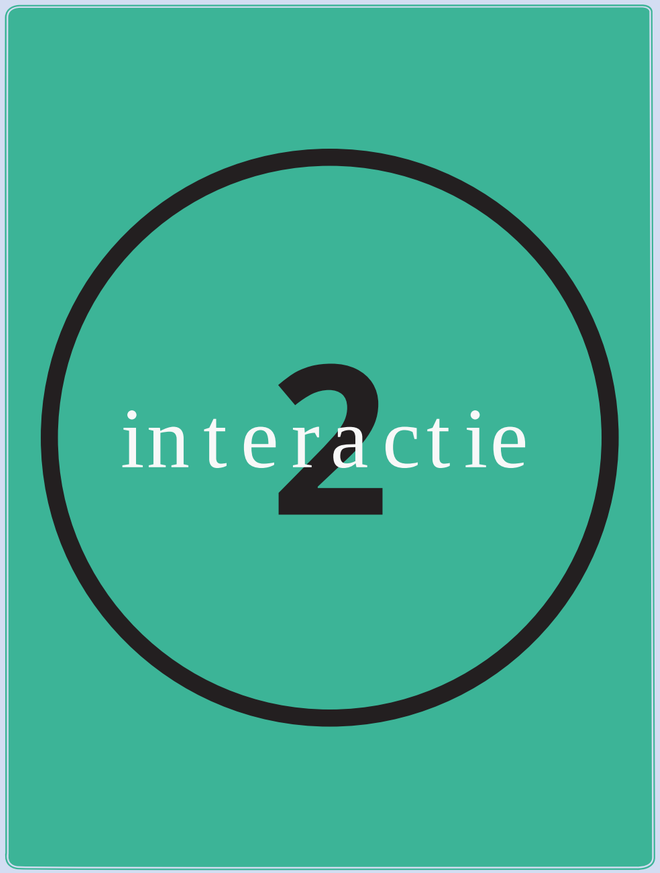

2 kernvragen:

- Is er voldoende tijd voor taalproductie in interactie?
- Is jouw taalaanbod rijk, verzorgd en afgestemd op de studenten?

3 kernvragen:

- Geef jij taalfeedback?
- Bevat je lesmateriaal visuele ondersteuning?
- Zet je in op taalleerstrategieën?

TaalOntwikkelend Lesgeven

Waarom?

Je wil als leerkracht - ook als niet-taalleerkracht - nadrukkelijk een rol spelen in het stimuleren en begeleiden van het proces van taalontwikkeling van je leerligen.

Hoe?

Je kijkt kritisch naar jezelf als leerkracht, naar je les en je leerlingen. Je ondersteunt hun taalontwikkeling via drie pijlers: context, interactie en gerichte taalsteun.

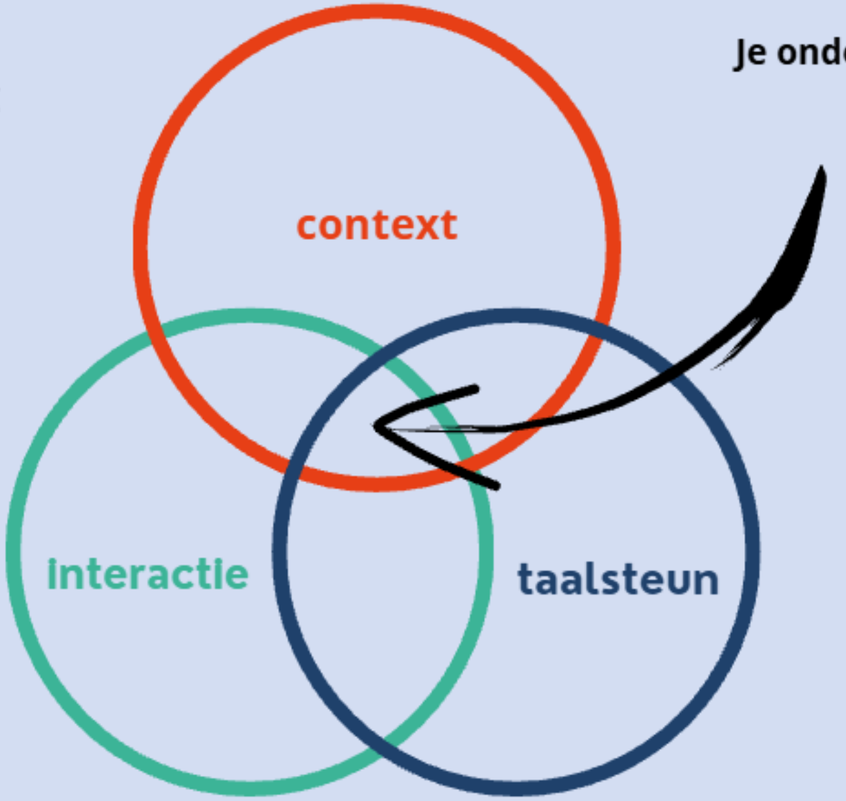

Wat?

Deze tool biedt je als leerkracht
1) handvatten om taalbewust les te geven en leren te stimuleren
2) een instrument om te reflecteren over je sterktes en werkpunten,
3) een kans om in dialoog te gaan over deze didactische aanpak

#samentaalsterker

een initiatief van Odisee Taalsterk

Odisee
DE CO-HOGESCHOOL

lesgeven

Hoe schep jij als docent de gepaste context voor de nieuwe leerstof die je aanbrengt?

- ↳ gebruik voorkennis van de studenten als kapstok.
- ↳ sluit aan bij de interesse van de studenten.
- ↳ zorg voor betrokkenheid bij het onderwerp.
- ↳ geef voorbeelden.
- ↳ vraag voorbeelden.
- ↳ kader mijn les in een lessenreeks.
- ↳ leg verbanden met de latere werksituatie.

Voorkennis? Interventies

Les over prijselasticiteit ⟶ voorkennis ‘vraag en aanbod’?

- bevestigen / als bouwsteen gebruiken
- bijsturen
- nuanceren

Actiou 3— **Prijselasticiteit van het aanbod**

1 In Vlaanderen staan zo'n 300 000 melkkoeien op stal. Elke koe levert dagelijks gemiddeld 25 liter melk. Die wordt elke dag door de plaatselijke zuivelproducenten opgehaald. De boeren krijgen daarvoor 0,35 euro per liter. Stel dat de internationale melkprijs plots daalt tot 0,25 euro per liter. Hoeveel bedraagt de afzet en de omzet van de boeren dan?

Didactisch? OLG, PPPB (= ssst!), denk-duo-deel, mindmap, one-minute paper

⟶ activeren van de voorkennis

⟶ activeren van het denken van de leerling,

⟶ denktaal omzetten in spreektaal of schrijftaal

Hoe stimuleer jij taalproductie in interactie?

Laat jij studenten…

- hun (voor)kennis te **verwoorden?**
- oplossingen **verwoorden** of **uitleg geven** bij hun antwoorden?
- allemaal **taal produceren**, niet alleen de durvers of taalsterke studenten?
- **elkaar vragen stellen** / kennis **uitwisselen** / **samenwerken?**
- toe aan **betekenisonderhandeling** te doen?

Hoe zorg jij voor een rijk, verzorgd taalaanbod, afgestemd op de studenten?

- Ik pas mijn taalgebruik aan:
  niet te moeilijk, niet te makkelijk.
- Ik verbind alledaagse woorden
  met academisch taalgebruik > **rijk taalaanbod.**
- Ik gebruik verzorgde en duidelijke taal.
- Ik spreek rustig.
- Ik spreek duidelijk.

שלא פצלא לצפיכ

Hoe leren leerlingen taal: dagelijkse taal, schooltaal & vaktaal?

meestal IMPLICIET

= afleiden uit de context
= luisteren, lezen, gesprek
⟶ interactie

Zorg voor een rijk taalaanbod!

בבאל רשטט נ רתשלאשלכ אפ לפשלכלק לתוו

עקטטאצט | קטטאקתתסדפ

קטטא לפצפקל נטכ

meestal IMPLICIET

= afleiden uit de context
= luisteren, lezen, gesprek
⟶ interactie

EXPLICIET

= bewust aanleren van betekenis
⟶ jouw rol als docent

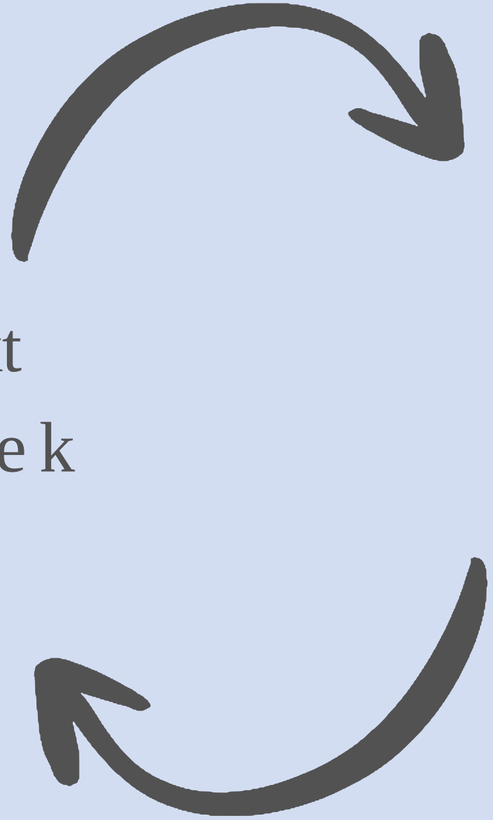

rijk algemeen taalaanbod

extra expliciete aandacht

Beeld gecreëerd met een AI-tool

expliciet
= bewust aanleren
van betekenis

→ jouw rol als leerkracht/ docent

Hoe kan je inzetten op taalleerstrategieën?

- leer studenten 'omgaan' met moeilijke woorden.
- geef aanwijzingen bij het lezen van teksten of bekijken van een video.
  → pre-reading of kijkvragen vooraf
  → aandacht voor titels en tussentitels
  → kernwoorden aanduiden
- stimuleer de studenten om te noteren.
- besef dat elke spreek-, luister-, schrijf- en leesopdracht een taalopdracht is.

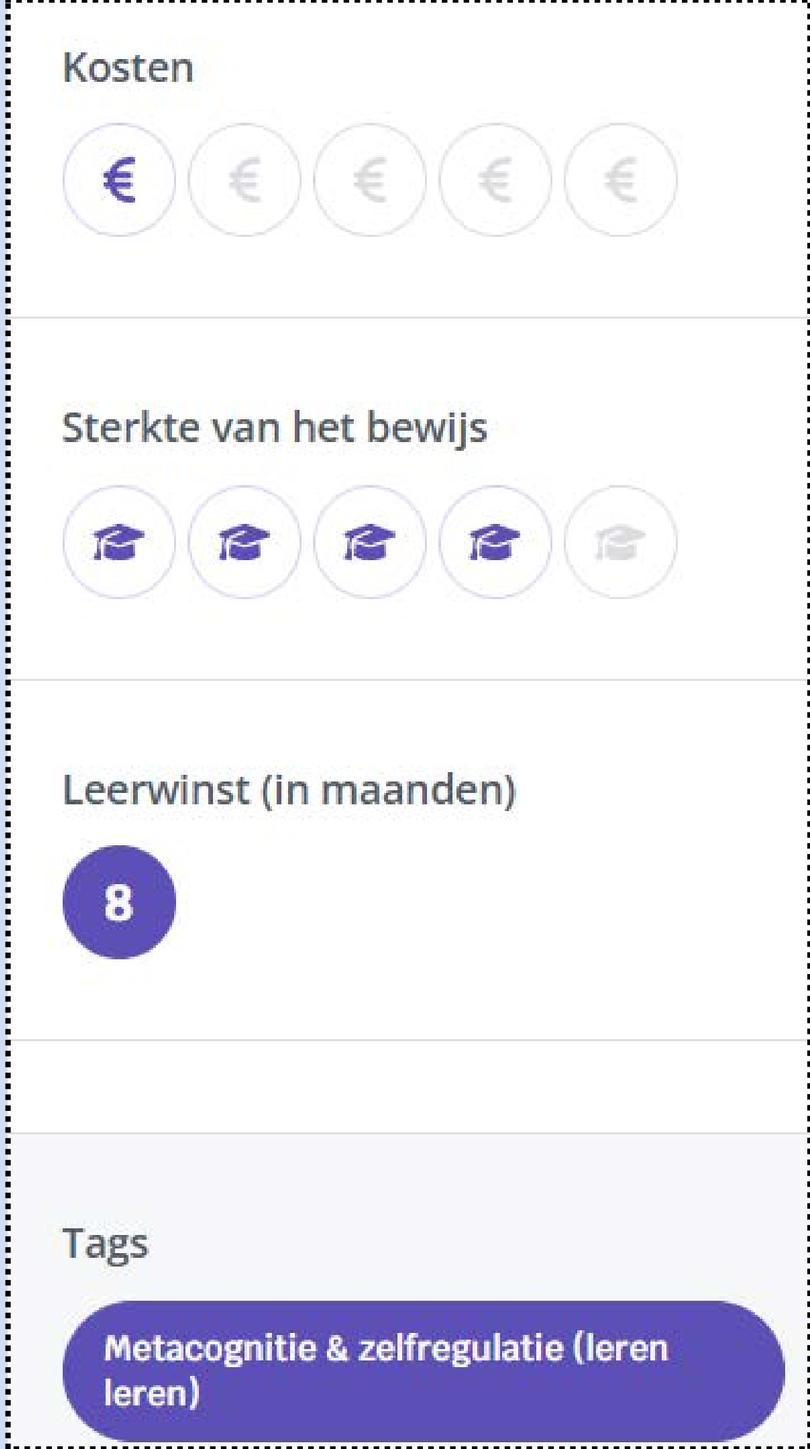

Ik leer studenten 'omgaan' met moeilijke woorden.

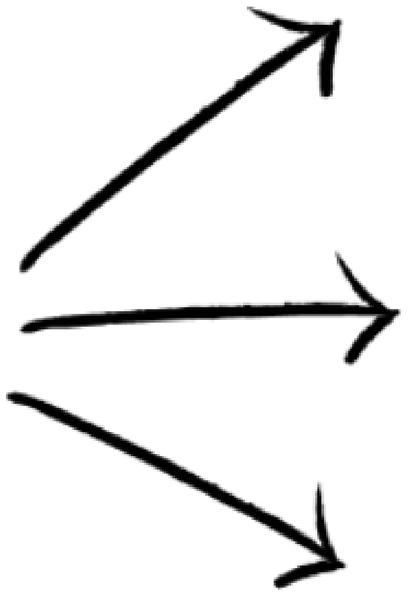

context:

- Het ontbinden van een lichaam is een natuurlijk **proces**.
- Geef feedback op het product én het **proces**.
- Het **proces** werd stilgelegd door de advocaten van de beschuldigde.

vorm:

de propulsie: pro + pulsie (pulseren)

taal: het spijsverteringstelsel = het gastro-intestinale stelsel

(le système digestif / the digestive system)

Hoe kan je taalfeedback geven?

- ☝ herhaal goede taaluitingen.
- ☝ parafraseer of herformuleer of vraag: Bedoel je dat...?
- ☝ geef een compliment (mondeling/schriftelijk).
- ☝ help de student formuleren (maar niet te snel!)
- ☝ geef voorbeeldformuleringen.
- ☝ corrigeer.

(Vak)taal leer je

- door in **interactie**
- **feedback** op taaluitingen te ontvangen.

Er is feedback op

- **inhoud**: need to know?
- **vorm**: nice to know?

"Je hoeft niet op alle slakken zout te leggen,
zeker als op dat moment de inhoud primeert."

3 soorten taalfeedback

- positieve bekrachtiging

- helpen / verhelderen

- verbeteren (impliciet of expliciet)

Positieve bekrachtiging

- "Dat heb je mooi gezegd." (mondeling/ schriftelijk)
- Je herhaalt een goede taaluiting.

Helpen / verhelderen

- Je helpt de student formuleren (maar niet te snel!)
- "Bedoel je dat….?" (parafraseren)
- "Kun je dat herhalen met de term(en) die we net hebben geleerd?"
- Doorvragen! (wie, wat, waarom, hoe, …?)

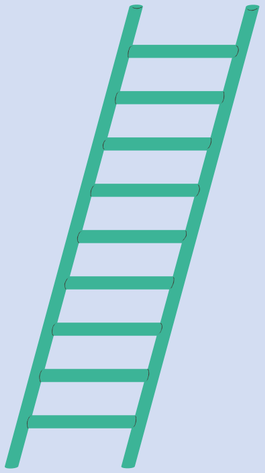

ÇØÈ• ØÙØÈØ’

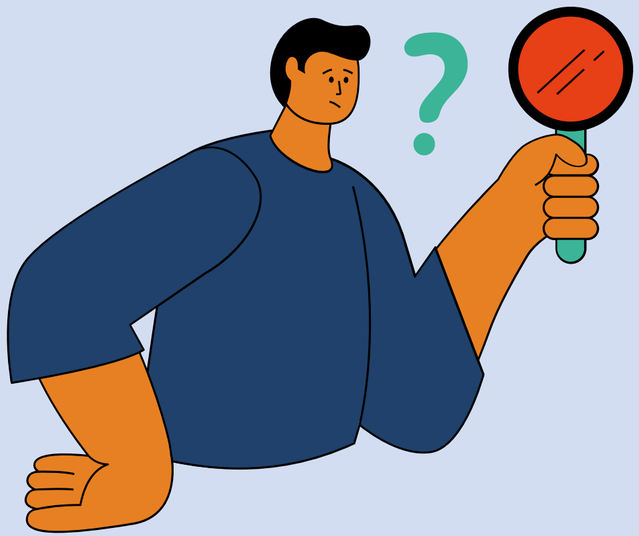

- impliciet > het gesprek gaat verder

Je herhaalt de uitspraak taalcorrect.

"Ik vind dit het best methode!

- Waarom vind je dit de beste methode?"

- expliciet = focus op de fout

Verkeerd gebruik van bv. een vakterm?

Dit benoem je expliciet.

Hoe kan je visuele ondersteuning geven?

→ Ik toon wat ik zeg en zeg wat ik toon!

- ☐ gebruik schema's en afbeeldingen.
- ☐ maak gestructureerde bordschema's.
- ☐ noteer en verduidelijk begrippen op het bord.
- ☐ geef bij opdrachten spreek/schrijfkaders.
- ☐ gebruik concrete voorwerpen om abstracte begrippen duidelijk te maken.
- ☐ gebruik een woordweb of mindmap.

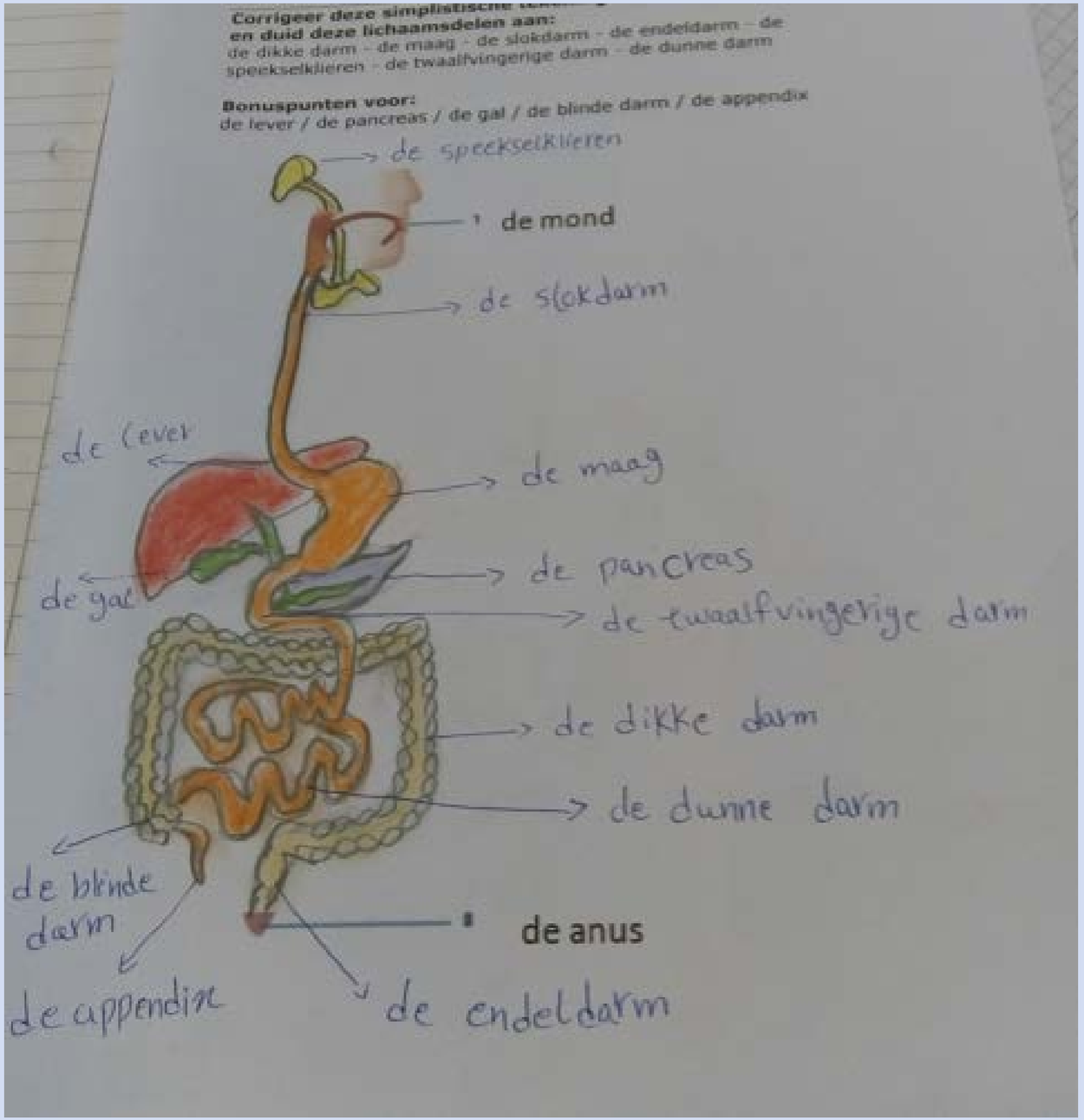
Corrigeer deze simplistische
en duid deze lichaamsdelen aan:
de dikke darm - de maag - de slokdarm - de endeldarm - de
speekselklieren - de twaalfvingerige darm - de dunne darm
Bonuspunten voor:
de lever / de pancreas / de gal / de blinde darm / de appendix
de speekselklieren
de mond
de slokdarm
de lever
de maag
de pancreas
de gal
de twaalfvingerige darm
de dikke darm
de dunne darm
de blinde darm
de anus
de appendix
de endeldarm

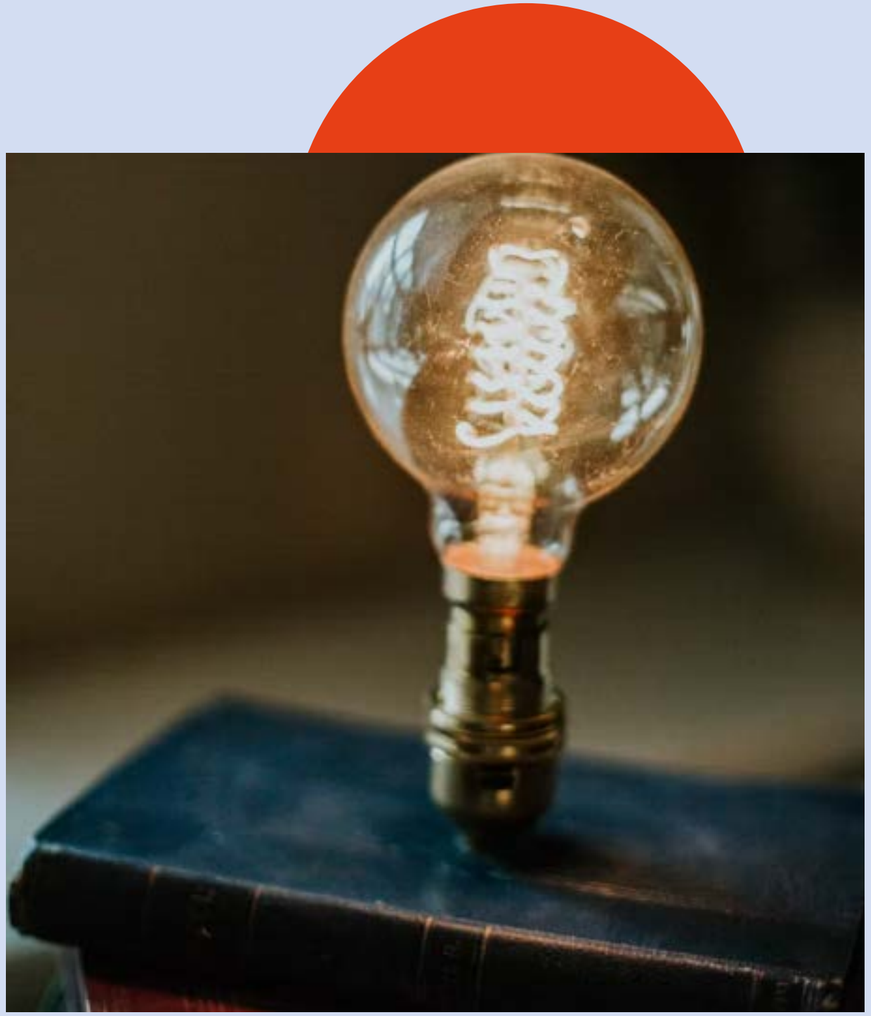

Kernpunten voor je lesvoorbereiding

- Elk vak is een taalvak.
- Achtergrondkennis en woordenschat zijn fundamentele bouwstenen.
  → KENNIS/KANSRIJK
- Expliciteer taaldoelen bij je vakdoelen.
- Interactie werkt taalontwikkelend.
  → DENKRUIMTE
- De leraar is een model.

werkt!

De grote verandering
zit in
het kleine moment.

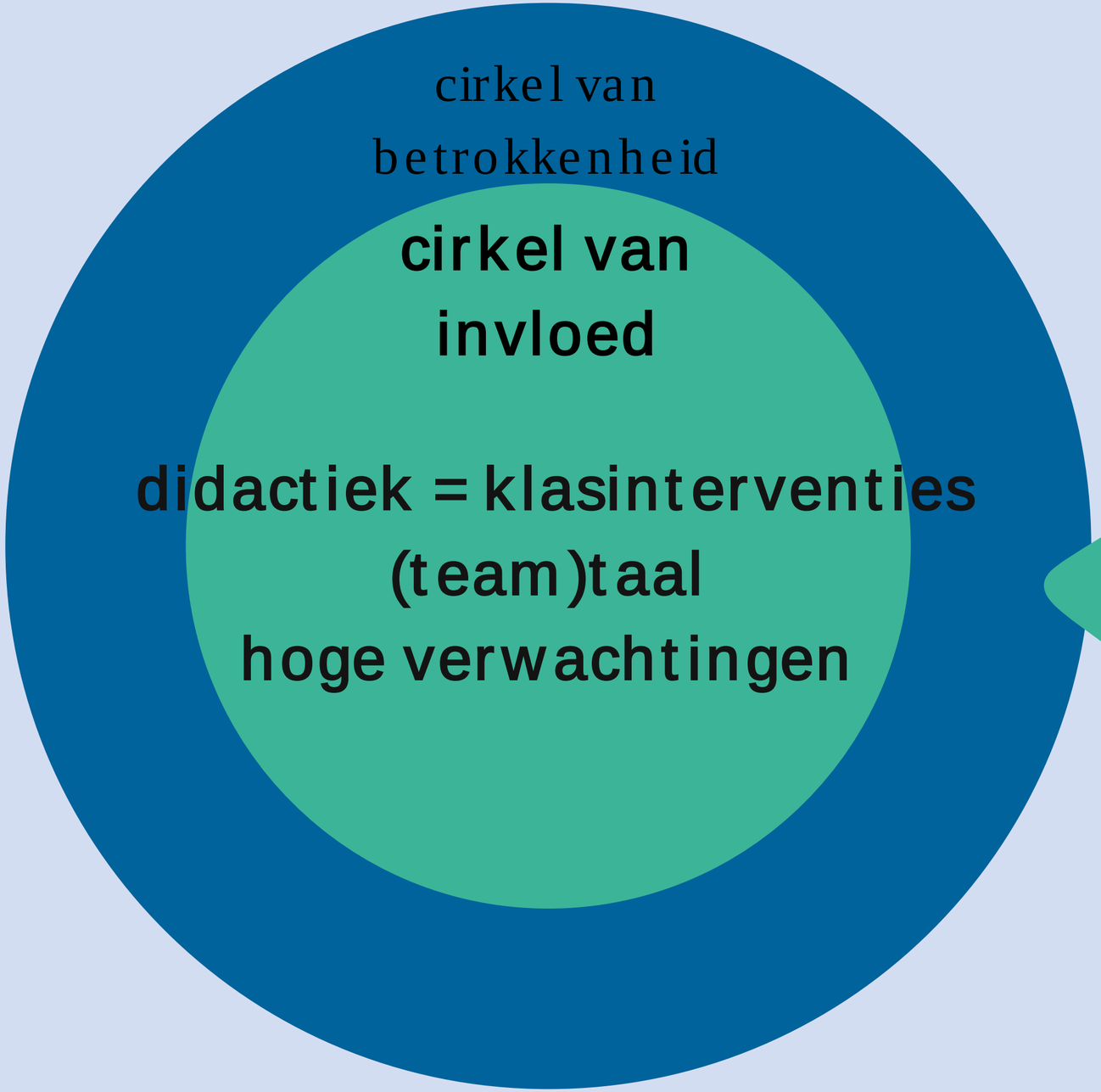

model van Stephen Covey

leeruitdagingen?

Lees sterke
getuigenissen

שלנשהאסדט ׳כל ׳לנתסשלל רפה ההאותסדפה רלכטדט

	Deficietdenken	Waarderend veranderen
	רללק יתכ וא לסשט ׳אצלסאכל ׳	vertrekt van wat al goed gaat
	identificeert tekorten, fouten, wat niet goed is	identificeert potentieel, sterktes, wat goed is
	אלסשט ׳שלצט ׳כתת לכאכללפ קטשט שלקטמ	analyseert de oorzaken van het succes

Wat werkt niet?

Wat werkt?

Nog meer inspiratie en tools ...

Materiaal via Odisee_Taalsterk + Helder en inclusief schrijven

Sneltest Taalbewuste docent

Checklist Klare Taal

פַּלְתָּאךְ וְכַאפְשַׁף כַּתַּת ׳ שׁ לשׁפּתקאסחף לְ

Platform Taalgericht Vakonderwijs

Wat zijn taalniveaus? + Europees Referentie Kader Talen?

Blog: 'Taal moet in élk vak een nadrukkelijke rol spelen’

Riet Vanhoutte

Taalcoach en taaldocent

Odisee Hogeschool Brussel

[Odisee Taalsterk]

taalcoach met een hart voor geletterdheid, didactiek voor een meertalig publiek # TOL-docent Engels - onderwijsondersteuner - schoolontwikkelaar - ‘Kompas voor docenten’